

De digitale euro behoort tot de rechten van de mens

23 januari 2023

Bij crisis lopen spaarders risico via banken geld te verliezen. De overheid moet controle krijgen over het geld en direct de digitale euro invoeren.

Burgers moeten hun (spaar)geld als wettelijk eigendom bij de centrale bank kunnen stallen

We lopen opnieuw de kans in een financiële crisis te belanden. Dat mag overigens geen verbazing wekken, want het financiële bestel is nog steeds van nature instabiel. Pogingen om na de vorige crisis van 2008 tot een stabiel bestel te komen zijn zo goed als mislukt. De afgezwakte maatregelen om de bankbuffers te verhogen zijn vanuit de bankenwereld voortdurend betwist omwille van het kortetermijn-eigenbelang in de vorm van dividend. Dus als het opnieuw misgaat, zullen we als belastingbetalers weer banken moeten gaan redden om het eigen spaargeld veilig te stellen.

Hoewel, eigen spaargeld is dat niet eens. Want het geld dat we op de bank hebben gezet is formeel niet meer van ons, maar van de bank; een merkwaardige vorm van onteigening. Het enige wat we hebben zijn claims op de bank. Het in omloop zijnde geld is dan ook voor meer dan 95% geen 'echt geld' maar claims op echt geld, die door de banken als private partijen in omloop zijn gebracht.

Cryptovaluta

Per definitie komt dat neer op een vorm van cryptovaluta, zoals de bitcoin. We betalen in de winkel dus eigenlijk met 'crypto-euro's'. En als we een hypotheek afsluiten dan betalen we 30 jaar rente over de 'crypto-euro's' die banken als private partijen zelf hebben gemaakt.

Als het mis gaat is er wel een 'deposito -garantiestelsel', een fonds waaruit banken dan hun spaarders alsnog moeten uitbetalen. Maar omdat bij een crisis veel banken tegelijk failliet gaan, zal het geld in de praktijk weer van de overheid moeten komen die garant staat, en dus uiteindelijk van de belastingbetaler. Bovendien wordt dat spaargeld slechts tot €100.000 vergoed. Dat is weliswaar voor de meeste spaarders genoeg, maar formeel juridisch niet uit te leggen.

Eigenlijk valt het hele financieel bestel juridisch niet uit te leggen. In het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM; eerste protocol, art 1) staat namelijk dat 'iedere natuurlijke of rechtspersoon recht heeft op het ongestoord genot van zijn eigendom. Aan niemand zal zijn eigendom worden ontnomen behalve in het algemeen belang'. Dat artikel is de afgelopen jaren bij voorbeeld met succes gebruikt om de eigendomspositie van aandeelhouders te versterken en honderden miljoenen aan claims van private grootgrondbezitters op de publieke overheid te onderbouwen.

Maar meer dan aandelen en claims op de overheid is 'geld' de meest fundamentele en universele vorm van 'eigendom'. Desondanks stuurt de overheid ons voor het beheren van dat eigendom naar een private bank, die ons formeel onteigent om vervolgens met ons eigendom risico's te nemen en winst te maken. Als het dan mis gaat, moeten we er dus zelf direct, of indirect via onze belastingen, voor opdraaien, met een gerede kans toch nog een flink deel van ons geld kwijt te raken.

We kunnen dus helemaal niet 'ongestoord van ons eigendom genieten' en dat is dus in strijd met de rechten van de mens. De overheid behoort aan dat recht tegemoet te komen en de gelegenheid te bieden ons geld als eigendom te garanderen en te beheren, net zoals dat wel het geval is voor grond. Voor grondeigendom hebben we namelijk notariële regelingen en een kadastraal systeem, waarin staat welke grond van wie is.

Ook voor het eigendom van geld behoort er zo'n systeem te zijn. Dat systeem is al in wording en heet digitale euro. Het enige dat de overheid hoeft te doen is die digitale euro voor 100% in te voeren, dat wil zeggen dat burgers die dat willen daar al hun (spaar)geld als wettelijk eigendom kunnen stellen tegen een vastgesteld rentepercentage, bijvoorbeeld 0%. Wie dat te weinig vindt kan alsnog naar een commerciële bank gaan die al speculerend en risicodragend een hoger rendement weet te realiseren. Maar als dat misgaat, dan behoort het devies hetzelfde zijn als bij het faillissement van warenhuisketen Vroom & Dreesmann; jammer, maar helaas.

Wettig betaalmiddel

Met de digitale euro maken we gebruik van de nog steeds bestaande mogelijkheid om voor 100% terug te keren naar 'echt geld'. Dat is geld dat de directeur van De Nederlandsche Bank of tegenwoordig de Europese Centrale Bank 'echt geld' noemt. Dat is een wettelijke afspraak die we als democratische gemeenschap met elkaar maken. Net als de bankbiljetten die we nog in onze portemonnee hebben is de digitale euro dan het wettig betaalmiddel. Dat wordt dan niet door private banken gemaakt, maar door de centrale bank die uiteindelijk onder de parlementaire democratie ressorteert. Van dat eigendom kan dan eindelijk iedereen ongestoord genieten.

De volgende financiële crisis zouden we daarom vooral moeten opvatten als een kans om nu eindelijk eens wat fundamenteeler met elkaar te praten over een financieel bestel dat er voor de samenleving is, in plaats van omgekeerd. Het 'echte geld' wordt dan in de juiste hoeveelheid door de overheid gecreëerd, die daarmee haar richtinggevende rol in de samenleving kan hernemen. En als dat dan weer niet lukt, dan kunnen we altijd nog het Europese Hof vragen zich voor deze rechten van de mens uit te spreken.

Klaas van Egmond is hoogleraar Milieukunde en Duurzaamheid aan de Universiteit Utrecht en lid van het Sustainable Finance Lab.